

Bezonnen verzen

P.C. Boutens

bron

P.C. Boutens, *Bezonnen verzen*. Joh. Enschedé en zonen, Haarlem 1931

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/bout005bezo01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

Zomeravondzee

ὥς δὲ πᾶσι πεδὰ μάτερα πεπτερύγωμαι.
ΣΑΠΦΩ

Uit het koperloom gezag
Van den windeloozen dag,
Door der bosschen zwoele graf,
Langs der duinen op-en-af,
Eindelijk komt mijn oog te rust
In den onbegrensden lust
Van het waatren plein dat breidt
Spiegelend de oneindigheid
Van den glimlachopen hemel
Waar de zon neêrziigt ten schemel,
Op de purpren wolkebank,
En uit lage, wonde flank
Droppelvloeit haar bloed beneê
Af in 't bekken van de zee
Tot één lange glanzen laan
Op de bleeke waterbaan,
Pad in huiverleêge rust
Tusschen kust en andre kust.
Geen geluid en geen bewegen
Komt er 's harten onrust tegen,
De' uitkijk van de blinde ziel
Die tot hoorloos weenen viel
Nu niet één vertrouwd geluid
In haar eenzaamheid haar zuit.

Slechts de luidelooze meeuwen
In haar op- en nedersneeuwen
Varen, plotseling in rouw,
Langs de doove zonflambouw.
Anders niets van aardeleven
Lijkt op aarde nagebleven
Sinds de gouden groeve sloot
Achter al wat schoon en groot
Overtoog langs 't zanden pad
Naar de lichte zonnestad,
En de ziel in slaap vergat,
Die, aan dezen kant gebleven,
Eenzaam wakkerschrikt omgeven
Door den afgrond zonder duur
Van der stilte loozen muur.
En het op- en nederdalen
Van haar hartslags ademhalen
Wordt ondragelijke nood,
En genade lijkt de dood...
Opgedreven wank ik voort
De armen uitgestrekt ter poort
Die van verre donkerbleekend
Zuil en toog nog zuiver teekent,
Wijl de trage schemerdeuren
Voor het hemelsche gebeuren
Zwaaiend op de onzichtbre hangen
Langzaam tot elkander langen:

Of een vreemde macht mij stoerde
En bevleugeld overvoerde...
Aan der waatren kartelrand
Lig ik neêr geknield op 't zand...
In de erbarming van een zucht
Geeft de oneindigheid zich lucht:
De enge stilte spleet in twee
Voor de fluistring van de zee,
Als de stem van God verloren
In de winding van een horen:
Nauwlijks heeft de ziel gehoord,
Of zij vindt het wederwoord,
En bevredigd zet zij voort,
Binnen 't goddelijk bestek,
't Afgebroken tweegesprek
Dat in dit voorhandsch gemis
't Gelukzalig leven is.

Kind-bruidje

Ik haatte u, als opgedrongen
 Aan mijn armoê, één langen dag:
 Toen de klokken van u zongen
 Door den schijn van vlag aan vlag;
 En stroeve vreemden brachten
 Binnen den weidschen kring
 Waar ik klein van schaamte wachtte,
 Uw beeltenis en uw ring.

Ik stond met strakke handen
 Als tastend naar toeverlaat
 Binnen de stijve wanden
 Van 't staatsielijk brokaat.
 Ik zag den zonstraal schelen
 Door de wieglende lenteblaên,
 En dacht aan de wilde spelen
 Met de pages op de laan.

Zij lieten mij met den avond:
 Ik hield mij of ik sliep -
 En zonk als een ding gehavend
 In het weeke witte diep;
 Mijn droomlooze oogen waren
 Door 't donker op u gericht,
 En zagen den morgen klaren
 Over uw jong gezicht.

De weemoed van uw oogen
Heeft als een tastbre troost
Mij naar zich opgetogen
En mijn gragen mond gekoosd,
En suste mijn vertrouwen
In bewuste sluimering
Die hield mijn handen gevouwen
Om uw te wijden ring.

Sindsdien was ik gevangen
Als havik snoergeboeid:
Zij volgden uw bruids gangen
Met voorzorg onvermoeid.
Op de duisterlange brieven
Die mijn verre brúgom zond,
Schreef ik naar vreemd believeen
Woorden die 'k niet verstond.

Maar de nacht en de vroege morgen
Blevén aan ons alleen:
Ik sliep in u geborgen,
En gij waart met mij één...
Onze overschaúwde droomen
Openden op den schrik
Of straks als derde mocht komen
Uw ver en ander ik...

Nu bonzen de donkre klokken
 Als een ziek onstuimig hart;
De wereld staat rouw-betrokken
 En ik ga gekleed in zwart.
Naar de' avond smacht de vreeze
 Van mijn onzekerheid,
Als ik in uw oogen zal lezen
 Wat gij nog voor mij zijt.

Als van een doode praten
 Zij van u in fluistertoon,
Maar ik draag blankgelaten
 Den medelijdenden hoon.
Ik denk, gij zijt mij gekomen
 Zooals ik u had verwacht:
Zoo stil en onvernomen
 Als een lief komt in den nacht.

Moeder van barmhartigheid

Die als een moeder geboren wordt,
En voor de taak staat, die zij vindt,
Die komt wel kracht en tijd te kort
Voor een eigen huis, voor een eigen kind.

Die hier begint met zichzelf te geven,
En nooit iets achter- of voorbehoudt,
Krijgt van het willekeurig leven
Maar kleinen schat van goed en goud...

Maakt niet eenelk zijn deugd van zijn nood?...
Ook ik was waar Gods manna viel,
Dat dieper voedt dan 't daaglijksch brood
De zoete nooddrift van de ziel.

Ik heb mijn kindren niet gekozen;
Zij zijn mij telkens voorgeweest:
De wereld loopt vol van moederloozen
Die snakken naar hun familiefeest.

Zoo woon ik nergens en overal
In dezen onbezwaarden spoed,
Die niet weet waar ik blijven zal,
Maar enkel waar ik henen moet...

Gezegend zijn die kindren blijven,
En zalig die hen ontdekt en mint!
Won ooit één hart van bloed en lijve
Zijn nimmermeer ontgroeide kind?

Vampier

Daar bleef een iets zonder gelaat,
Dat ongemoeid in de aard vergaat

Onder een naam in vlammend schrift
Naast duistre namen ingegrift;

Het raakt allengs gewend alleen,
Binnen de schaduw van zijn steen,

En vindt maar zelden nog de kracht
Om uit te breken in den nacht

En als een vormeloos sarkoom
Te schimmen door den morgendroom -

Een tweede droggelijkenis
Die levenleêg geboren is,

Staat in der dagen drukken dool,
Een tijdljik openbaar idool,

Tusschen een vloek en een gebed
In naorstige eendracht opgezet,

Als pop van sneeuw, dien kindren wel
Beginnen in toevallig spel,

En bij het duren van de kou
Opvoeren tot al machtger bouw,

Nooit stoer en hoog genoeg en mooi,
En flink bestand tegen den dooi,

De komende vergetelheid
Van ander spel en nieuw jolijt.

Elk brengt er met gestichte grijs
Zijn wijgeschenk en offercijs,

En alle deugden die een man
Bij dooden best besteden kan,

Omplooien met haar bonte stoel
Het kostelijk volmaakt symbool...

Maar verder is er met dit land
Geen spoor of schaduw van verband,

En niet één kans op storenis,
Nu ieder zoet en bezig is,

Voor dit volledige vergaër,
Dit wonen met en in elkaër

Van twee die over moeders schoot
Erkenden in den zoetsten dood, -

Het tegelijk ontsterven aan
De wereld en haar schoonen waan

In de' éenen kus die mond aan mond
En bloed en hart en ziel verbond, -

Hun oorsprong, eenig en gemeen,
In Gods bezielenden kus alleen,

En sinds, gespeel met zijn gespeel,
Leven en dood in zulk bedeel

Vierden als heilige armoê leert,
Waar geen wat de ander mist, begeert.

Hart en land

Mijn hart wou nergens tieren
En nergens vond het vreë
Dan tusschen uw rivieren
Nabij uw groote zee,
Mijns harten eigen groene land
Dat voor mij dood en leven bant.

De wind zong door de boomen
Tot in mijn stille huis
De stemmen uwer stroomen,
Uw volle zeegeruisch:
Daar brak mijn hart in zangen uit,
Daar werd de stem van 't bloed geluid.

Wel hebt gij mij gegeven
Al wat ik andren bood.
Ik zong van dood en leven,
Van liefdes rijken nood:
Des harten teederste ademhaal,
Hij werd verstaanbaar in uw taal.

Al dieper zoeter wonder
Fluistert uw stem mij voor...
Laat mij niet sterven zonder
Uw levenwekkend koor!
De wind die in uw loover luwt,
Is 't afscheid dat mijn hart niet schuwt.

Leed en geluk

Leed is het kleed
 Dat ziel niet aflegt vóór zij het versleet,
 Een kleed met 't slapengaan niet uit te trekken.
 En al uw warmgevoerde pracht
 Van heerlijkheid haar toegedacht
 Reikt niet het te overschaadwen of te dekken...

Toch, nachtegaal, zing voort!
 Geluk is 't éene woord
 Dat haar slaapwandlend hart vermag te raken...
 Daar waakt het tot nieuw leven op:
 Als roos die berst uit rozeknop,
 Zwelt het al vreemde windselen te slaken...

Geduld, geduld, geduld...!
 In schoonheid nieuwvervuld,
 Niet anders mag zij u behooren...
 Reeds schift de volle schaduwkring:
 Geleidelijk uit haar verduistering
 Treedt weêr de gave maan tevoren.

Liedje van de straat

't Was nog terwijl de schemer viel...
 Daar, als een vogel uit nabij vertrek,
 Achter den wand van ons banaal gesprek,
 Zong de verzwegenheid der menscheziel:

't Werd bijna bijna als in den droom:
 De doove zon aan den kimmezoon,
 En de ranke toegewende maan,
 En tusschen beiden opengegaan
 Eén hartslag lang het geheime hart
 Der gouden bloem in haar smaragden veld,
 Die even even bloeddiep openzwelt,
 En dan tot ster verstart...

Naar onze lippen uit,
 Een vogel die zich verhangt aan zijn koord,
 Tot onverstaanbaarheid vermoord
 Geluid,
 Wrong de inzet van het woord
 Dat, door twee harten tegelijk gezegd,
 Den steilen hemel openlegt
 Tot glanzen pad, tot een bevaarbare zee,
 En draagt hen uit en voert hen meê
 Aan leisnoer van zijn echo die voor tegenstroom en -wind
 Al sterker zich bezint...

Wij hebben één oogenblik gestaan
(Hooger dan hoop, dieper dan spijt
Weten wij dat nu voor altijd),
Waar duizenden zijn overgegaan:
't Was onze beurt, wij waren niet bereid...

Misschien had onze onnoozelheid,
Zonder dit vanbuiten geleerd
Spel dat opeens in ernst verkeert,
Onvoorbedacht als een lach of een lied,
Vanzelf het woord voor ons gezeid,
Als vroeger al,
Als vroeger al,
En zooals het ook nog komen zal,
Maar in dit leven in dit leven niet.

Lentemorgen

Hoe zult gij gaan, mijn ziel, gekleed
 Met dezen dag die reikt gereed
 Zijn morgenweelde van gewaden:
 Het blankgeplooid linnen van den vliet,
 De tintelzij van 't blauwe zonverschiet,
 Het groene keurs van versch ontkreukte bladen,
 Den malschen mantel van de weî,
 Der tulpen karmozijne spreï
 Geboord met malvezwart sameet -
 Hoe zult gij gaan gekleed?

In donkre dagen hebt gij 't wel geleerd:
 Daar is geen zekerder bezit
 Van alle schoon dan dit
 Dat niets versmaadt en niets voor zich begeert...
 Naakt in hun weêrschijns val
 Zult gij ze dragen geen en al,
 En vrij en onbezwaard,
 Als de avondhemel van den dag zich klaart,
 En al geleende glans u mede ontglijdt,
 Verrijkt u strekken
 En voor den nachtwind en zijn ongenâ
 In liefdes ragversleten warme wâ
 Veilig uw leden dekken,
 En slapend ademen de oneindigheid.

Maannacht

O dieper, 'k weet het wel, en schooner staan de nachten
 Bij donkre maan ontbloeid, tot uit haar peilloos hart
 Onze oogen puren na ziels dagelange smachten
 Den honing met der sterren stuifsel overward -

Maar 't hart verkiest als woon de luisterstrakke tenten
 Die de volwassen maan over zijn aarde spant,
 De glazen glansbeslagen kassen wier nepenthe
 Heimelijke éennachtsbloei met zijn weelde overmant

Den vleugelreeden trek der ziel die haar verlangen,
 Onrust van schaamte om nooit bewezen zekerheid,
 In de armen der hervonden eendracht gunt gevangen
 En met den donkren broër zijn aardsche wonder beidt.

De diepe schoot der nacht zwaar van onuitgesproken
 Smachten, nu maangezuid tot bruidschuchter gemis,
 Wacht, in zijn zuivre naaktheid als een voor gebroken,
 Het hemeldreigend zaad der omme lichternis.

In aandacht ademloos verstrengeld, neêrgebogen,
 Raadt ziel en hart - niet meer gedroomd, nog niet beleefd! -
 Hoe langs de vijvers van liefs onvergeetlijke oogen
 Gods nooit aanschouwd gelaat in ijlst schaûw verbeeft.

En schrikverhuiverd in de wereldwijde paring,
En in 't aanschouwen door de aanschouwing zelf geblind,
Beluistren hart en ziel de donkere openbaring
Van 't bloed dat kindgewijs de gouden afspraak vindt:

Van nu tot aan den dood schenk ons de manenachten
Zoo stil en wolkeloos als ons beproefd geduld,
Dat, of Gij komt of niet, wij zalig U verwachten,
In haren heilgen droom verloren en vervuld.

In druk

Zoolang het gaat, zoolang het gaat -
Of het al trager en al zwakker slaat,
O Liefde, laat
Het tot uw einddoel reiken,
En in uw onverkorten dienst bezwijken,
Dit in zijn machteloosheid almachtig hart
Dat met u elk belagen heeft getart,
En zooals steeds ook nu
Nog in elke' ademhaal naar u
De dompe wereld dringt uit hare voegen...
Zijn last zelf houdt het opgericht -:
O alles buiten u is ledig zwoegen,
En ook uw zwaarste jok is licht.

Spiegelbeeld

Toef niet te lang van komen:
De daagraad van een wreed gevaar
Houdt de' einder ingenomen
Met dreiging onberekenbaar...

Op avondstrakke luchten
Over uw schouder heen ik zag
Verzichtbren en vervluchten,
Een balling tusschen nacht en dag,

In schimmig onvermogen
Als in een bedelmom verheeld,
Van uw verheerlijkte oogen
Het schrikvervaagde spiegelbeeld...

Eerst schuchter en bevangen
Herrees het voor mijn eenzaamheid,
Als dagverstomd verlangen
Dat met den avond zich belijdt.

Voorschaduw door de dagen,
Betrok het dan al vroegre wacht,
Liet zich niet meer verjagen
Door 't sterreduizlen van den nacht.

Nu als een maan in wassen
Wint het zijn eigen vaste baan,
In immer nieuw verrassen
Van voller glorie opgegaan.

Het volgt niet meer gevankelijk
Achter uw bleeke heugenis;
Volgroeid, en onafhankelijk
Van alle ding dat was en is,

Schoonheid uit schoon geboren,
Zichzelven oorsprongloos en vrij,
Aleeniglijk verkoren
Tot onbetwiste heerschappij,

Volgt het, door niets belezen,
Zijn eigen godgelijk bestel,
En leidt zijn lichte wezen,
En drijft zijn onbevangen spel,

En dooft de wereld duister,
En delgt al schoonheid om zich uit,
En vangt in luchtgen kluister
Zich hart en ziel tot zaalgen buit...

O kom, keer niet te spade!
Handhaaf uw voorrang, opdat weet
Mijn hart bij wiens genade
Het onderga in lust of leed.

Gedroomd ontwaken

In ondiep water, in het grauwe dagen,
Ontwaakt de ziel, een afgedreven boot,
Die stuurloos aan den diepen droom ont dragen
Den bodem der bewustheid stoot.

Het oog schouwt hulpeloos den leêgen schouder
Waar straks uw oog in liefde lag gebed.
En ergens rilt het leven schaamler, kouder
Dan leven uit den dood gered.

't Vertrouwen van de halfgereefde zeilen
Druilt als vermachtloosd denken langs den mast.
Wie gaat de mogelijke geulen peilen?
Wie licht den waardeloozen last?

En telkens stokt het hart zich te verbeelden
Nooit meer vervulbare barmhartigheid,
Teêrste afscheidszorg waarmeê uw hand 't bedeelde,
Verslapen dood die pijnloos scheidt.

Dom van melken licht

Dom van melken licht,
 Zon- en schaduwlicht,
 Staat de stille dag in effen
 wolkenspanning opgericht -

Als een roos die zwelt
 In haar knop bekneld,
 Woelt onrustigblind verlangen
 naar geluksbloei hartvoerspeld -

Tot de Westerwand
 Instort in den brand
 Van het gouden zonnewrak dat
 in de kimmebank verzandt:

Gloed waarin verteert
 Elke schijn die weert
 't Uitzicht op den ongenaakbren
 hof waar god en mensch verkeert - -:

Halverwegen ver,
 Tweeling-avondster,
 Wenkt de weemoed uwer oogen,
 en hun stralen wijzen er

't Pad ontwifelbaar
Tot den ingang waar
Geen ziel doordringt buiten aardscher
schoonheid heilgen middelaar:

Mond en oog gekust
In zoo zuivren lust
Dat de vlam in vleuglen uitslaat,
slechts in zaligheid gebluscht.

Met wien gij als gelijke

Met wien gij als gelijke,
Liefde, verkeert en overlegt,
Om al uwer genade blijken -
Hoe is hem veel ontzegd!

Nooit komt uw meêlij reiken
Den slaapdrunk der vergetelheid
Als aan de kleinen die bezwijken
Met elken avondtijd.

Door zijn ondiepe droomen
Gaaf, vloed van licht- en schaduwrij,
Al werelds onrust waargenomen;
In vreeze ontsiddert hij

Als breekt bij late nachtwoak
Het onweêr uwer heerlijkheid,
Dat uw vertrouwd tot hun dagtaak
In uw bedoeling wijdt:

De hemel straalt onttogen
Diep boven maan- en sterlicht uit
In de' éenen opslag uwer oogen,
Uw vinger bliksemduidt

Den weg door 't warre duister
Van deze zaalge doolhofhel,
Dat tot den schemer van uw luister
Der kindren blinde spel

Hij leidt naar uw behagen,
Voortijdge ziener van uw dag,
In deernis die niet kan beklagen
En niet benijden mag.

Alleen

Ik was een stil en eenzaam kind,
 Eenzaam als geen -
 Gij zongt voorbij als een stem in den wind:
 Nu ben ik alleen, alleen.

Gij streekt voorbij als een schoone schijn -
 Vanwaar? waarheen? -:
 Wat kan ik zonder u beter zijn
 Dan alleen, alleen?

Alleen met de zee die ebt en vloedt
 Op haar gezetten tijd,
 Met de maan die krimpt, met de zon die gloedt,
 Met het gras dat dort en dijt,

Met de avonduren die zijn volbracht
 Als de luide klok ze seint,
 Met Orioon die laat in den winternacht
 Rijst statig overeind - -

Soms denk ik nog hoe tijden her
 Ik eenzaam was
 Als zee en zon en maan en ster
 En het naakte kuische gras.

Buiten den tijd en zijn bestier,
Een ledig nest
Hoog in den top van den populier,
Komt nooit mijn hart tot rust.

En alle dingen zijn eenzaam, en
Vloeien ineen -
Ik wil slechts wezen wat ik ben:
Alleen, alleen, alleen!

Herfstmorgen

Door wat dalen van den slaap getogen,
 Wiesch ik in den zuivren stroom
 Van den grondeloos bezonken droom
 De verdofte spiegels mijner oogen,
 Dat hun eerste morgenblik
 Overstraalt de ziel met zaalgen schrik?

Melkweg van verheerlijkt weten,
 Hangt de zomer en zijn vol geluk,
 Last die liet geen schaûw van druk,
 In de heldre Erinnerung vergeten
 Tot verdiepten dageraad
 Van het oogenblik dat komen gaat.

De ijle schilferrosse blâren en het spinrag
 Dat hun webbe dauwbesnoert,
 Staan opeens doorregen en gevoerd
 Met der zonne laaien inslag -,
 En de schemerheimnis van den nacht
 Voort haar keper door de helle dagedracht.

Nog eens was het zoo. Herrezen
 Trad ik uit den schemer van den dood.
 Uit haar schamel dek van morgenrood
 Beurde een onherkenbre wereld 't wezen
 In den regen van het nieuwe licht
 Dat zijn glans uit dood en leven had verdicht.

Voor wie onvoorwaardlijk blijft beleven,
Wordt al overleefde smart en vreugd
Als een droom die in den morgen heugt,
Licht en schaduw opgeheven
In de dauwgedrenkte kracht
Na den slaap van éenen nacht.

Door geen enge Erinnerung of hope
In haar tijdelijkheid geblind,
Straalt de ziel als 't oud ontvankelijk kind
Elken schijn in bloei van schoonheid open.
En het wonder dat de dood straks brengt,
Is voor wie zich uurgetrouw aan 't leven schenkt.

In mortem matris

Hoe hebt Ge Uw uur vooruitgeweten,
En stil Uw taak daarnaar gericht!
Elk krijgt zijn deel, elk krijgt zijn plicht
Naar diepst behoeven toegemeten.

Geen onzer nooden is vergeten,
En al Uw schemerdoen werd licht.
Hoe hebt Ge Uw uur vooruitgeweten,
En dit laatst voorbeeld ons gesticht!

Waar Ge onder ons hebt aangezeten,
Staat in den glans van Uw gezicht
Voorgoed de tafel toegericht
Om God in 't daaglijksch brood te eten...
Hoe hebt Ge Uw uur vooruitgeweten!

Oogen

De schemer die gestadig
 Over mijn oogen dicht,
 Breekt als een wolk weldadig
 In dauw van aldoorvloeiend licht.

Of door de strakke weiden
 Van zonneblinde lucht
 De blonde bloei zou breiden
 Van dagverloren sterrenvlucht,

Zoo uit zijn luwe dekking
 Mijn oog verhelderd ziet
 In lentelijke ontwekking
 De diepe tuinen van 't verschiet...

O horizon van oogen,
 Op Gods onpeilbaarheid
 In ommegaande bogen
 Uitzicht ondeelbaar saamgereid

Uit watereêlste steenen,
 Elk in zijn zuivre kleur,
 In lachen en in weenen
 Tot vensteren doorschenen
 Op alle goddelijk gebeur...

De heemlen schijnen binnen
In 't schaduwbloede hart,
Der ziele vleuglen zinnen
In onbegrensd beminnen
Gaan op in lichtste vreugd en smart...

Niets kan van u ontluistren
Mijn overvloed en nood,
O oogen niet te duistren
Door 't leven en niet door den dood!

Bloemen

Elk jaar, tot nu toe, bij 't ontwaken vond
Op dezen dag ik, naast mijn peel gezet
Door teêrste handen, een ontbloeid gebed,
Donker gekweekt in zuivren hartegrond,
Tot lichtste winterkelken dan ontbloosd -
O armste glimlach van dit nieuwe feest
Dat zich bedenkt: Hoe lang zijt gij geweest
Een dien van lust en leed zijn moeder troost...
Uit al den rijkdom dien de dag mij bracht,
Ben ik met slechts twee gaven ingegaan
Tot de bezinning van den stillen nacht,
Twee dingen schoon en simpel en volmaakt,
Wier eenvoud mij tot tranen had geraakt,
Uw bloemen en de vlekkelooze maan.

Rondeel

Uit een benauwd hart harteblij te zingen,
In rouw te lachen, 't is een hard gelag;
Nooit één gedachte dragen aan den dag,
In lieven glimlach 't bang gevoel te dwingen:

Dat stelt mij nood als dagelijksch bedingen,
En 'k dien, of ik mijn staat verhelen mag,
Uit een benauwd hart harteblij te zingen.

Want als harts heimlijke geborelingen
Draag 'k felsten rouw en zwaarsten tegenslag,
En 'k heb, in afweer van hoon en beklag,
Schrei'n te verlachen en met bitterst wringen
Uit een benauwd hart harteblij te zingen.

(CHRISTINE DE PISAN)

Verbeelde reis

*ἀμέραι δ' ἐπίλοιποι
μάρτυρες σοφώτατοι.*

ΠΙΝΔΑΡΟΣ

Avondgedachten uit haar ingekeerde rust
Ontwaken op een dieper-dan-bewust
Rhythme van doelvertrouwd verlangen,
Dat kluistert in zijn hoorlooze' inzet haar gevangen,
Tot ik den maatbestorven dwang en gang herken,
En weet waar 'k ben:

De weêrschijn van onzichtbre zee verdiept het zonnelicht
Over de zomergroene eilanden;
De wind die aanluwt van de kreken en de zanden,
Bezint zich op den aanhef van een nooit voltooid gedicht,
En dwingt met stâgen klem van glansdoorschenen handen
Mijn aandacht open op het vlottend vergezicht
Dat als een omgaande warande
Door al de hemelen besloten ligt.

Dan staan de wolken stil, in haar albasten schoot
Bedaart de bloedklop van het avondrood,
En tegelijk ontsterft de ziel aan 't heden
En overschouwt van uit dien helderzienden dood
De volheid van 't vergoddelijkt verleden,

Alsof een nieuwe zin ontsloot
Nabije hoven nimmer vrij betreden,
Waarvan de blinde tijd den toegang ons verbood.

Door lichtgezeefden avondschijs
Tot innigste geheimnis waterklaar bezonken
Verschuiven langs den vaartverdroomden trein,
Naar liefste wilkeur, lijkt het, opgeblonken,
De stille tuinen der vergetelheid,
Door nagebleven liefde in doomverdrongen
Jeugdlanden zoo voleindig schoon in
Hun strengen eenvoud aangeleid,
Dat hier alleen in vreê het hart zou kunnen wonen,
Als 't eens niets meer terugwenscht of beschreit.

Tusschen de wanden
Van steil geschoren heg
Verwinden hun verschemerde verbanden
Doolgangen waar de ziel onmiddlijk voelt haar weg
Zoo zeker als het blijde blinde bloed
Zijn loop vertraagt, zijn loop bespoedt,
En wil wat moet.

Naar alle kanten
Bezielt haar glimlach 't aanverwante

Sluimrende leven: waar op open ronden
 Der paden sterrestralen monden,
 Ontwaakt de diepverslapen bloei
 Van perken die ons ongebreideld hopen
 In ongerepte driften plantte:
 De kelken beuren geurend open
 Beloften nimmer door vervulling hier geschonden
 In haar getijdeloozen groei.

En onvergeetlijke gelaten
 In schoonheids eerste staten,
 Verheerlijkt op den hartvervoerden schrik
 Van openbarings oogenblik,
 En zoo uit de' aanval van den veegen tijd
 Gered en vastgeleid
 In aêrdoorschene marmer, vleeschgeworden brons,
 Verrijzen uit hun kuische afzondering,
 En als getuigen in een bovenaardsch geding
 Herkennen en erkennen ons
 In eeuwge saamverzworenheid.

Dan dekt de donker met al breeder banen
 Blinde verschemertheid van zoetste tranen,
 En als een antwoord uit het diepste zwart
 Van een verloren bronnehart -

Hoor ik niet door verstolen snikken
 De helle droppen tikken? -
 Laaft van onzichtbre hand de koele kom
 Mij buiten mond en lippen om
 Met zuiver water en niets meer
 Als elken vroegren keer...

Als die, van uit den dood herrezen,
 In zerpe weelde langzaamaan
 Tot de' aardschen dag teruggenezen,
 Zoo kom ik telkens weêr mijn moeheid hier verslaan,
 Den donkren dorst die mij terugdrijft uit mijn zwerven,
 De vrees van vóór het sterven
 Niet met den ziltten nasmaak uwer watertochten
 Mijn mond het laatst te mogen vochten,
 Mijn eigen zeebesloten eilandtuin, vanwaar ik ben gegaan
 En joeg mijn ongeduld door zooveel nieuwe streken,
 Als opgeschrikte droomen schoon, die weken
 Onder het eendre spel van liefdes zon en maan,
 Maar nooit het smachten leschten, dat mij kwelde,
 Met de éene diepe teug die jonge waan
 Aan 't eind van de eerste dagreis stelde...

En nu, weêr ben ik thuis, weêr ben ik 't oude kind
 Dat onbezwaard herwint

En aanneemt als zijn simpel recht
Wat prijsgegeven toch bleef opgelegd.
Allang reist in het Noorden met mij meê,
Als vuren vinger op het doel gericht,
Van Haamsteê 't vlamverschietend licht,
En dan de flakkerbaak ter Veersche reê - -
Ik kom -: ik weet, mij wacht op de oude steê
Wat trouw het kind, den knaap, den man geschiedde,
De reiniging wier nooit verslagen kracht
Bij leven en bij dood haar weêrgeboorte bracht,
De kus der lippen die mij nooit verrieden.

Liedje van de straat

Verraadt mij niet: helpt mij den schijn
Redden zoolang ik hier moet zijn.

Liever vandaag dan morgen ga 'k
Dees dool uit tusschen droom en vaak,

Uw sleurgang die mij heeft gevat
Als een karnbeest zijn blinde rad,

En rukte me uit mijn lichte vaart
Om verre spil van eigen haard

Die aan zijn stralsnoers strakken zwier
Mijn hartslag hield in zijn bestier

En zoo geruste aanhankelijkheid
Aan ander hart mij toegevlid,

Dat god noch dood had aangerand
Ons luchtig evenwichtbestand

Dat nimmer vleug van duizeling
Uit al der heemlen afgrond ving...

Eén afblik in den onrustbuil
Van uw ondiepen schemerkuil,

Eén dwaalgedachte die verging
In deernis naar een waardloos ding,

Heeft onze hooge rust gestort
Neêr uit haar bovenluchtsche sport,

Den eeuwenlang voordroomden tocht
Dien nimmer sterveling volbrocht,

Getwee gevleugeld in te gaan
Tot dat ontstoffelijkt bestaan

Dat elk van u in bleeksten nood
Besluipt door tunnel van den dood...

Vraagt verder niet naar loop en duur
Van onvertaalbaar avontuur.

En spaart uw hoon en derenis
Aan een in wien verzegeld is

Het wonder dat men niet verraadt
Dan door de koen volvoerde daad.

Avondgloeden

Zooals geluk alleen vermag te ontstralen
Aan zuiver oog in menschenaangezicht,
Zóo, ergens uit onzienlijke oogezen,
Doorvloedt de zaligheid het avondlicht.

Dauwmild ontfermen in welks donderloozen
Bliksem der dagen kommernis vergaat,
Doorbrekend Eden waar in bloei van rozen
Al tijdelijk schoon tijloos verheerlijkt staat.

En zuiver opgaande uit der lijven stammen
Koestren in 't dek van hemellicht verschiet
Der zielen koele huivernaakte vlammen
Den ranken honger waarin liefde ons liet.

Dans

Zoolang van hart en hart de maat
 Tezamen slaat
 In dezen toon die overstemmend bindt
 De stem van zee en wind,
 En 't leêgonstuimige rumoer
 Der wereld vlijt en slecht
 In banen uitgelegd
 Tot de' effen glans van dezen vasten vloer
 Wat zou de ziel te vleugel en te voet
 Dan dansen, dansen,
 Dan volgen op al duizle kansen
 Den lichten zang van 't donkre bloed?

Nu over mij heen
 Rijst gij gebogen,
 En ik leef in den hemel alleen -
 Der aarde weêrschijn in uw oogen...
 Nu over u heen
 Reik ik gebogen,
 En leef op aarde alleen -
 Der heemlen weêrschijn in uw oogen.

Dan in den reidans sluiten zon en maan
 Haar ronden aan;
 De groene landen voert de vlotte zee
 In haar omarming meê;
 Naar heller morgen-, dieper avondblos
 Verinnigt zich van dag en nacht
 De wilde maatgevangen jacht,
 En stralender stijgt elk uit de' anders onmacht los;
 De zonnen die doorwolken
 Den melkweg en de verre nevelkolken,
 Volgen, verijlend en verdichtend aan de hemelluchten
 Als zwermesluierende vogelvluchten,
 Met luchtigst wuiven-
 de gloriehuiven
 Het dwingendoverredend zoet gezag
 Van levens dubblen harteslag...

Nu over mij heen
 Zweeft gij gebogen,
 En aarde en hemel welven ineën
 In den spiegel uwer oogen...
 Nu over u heen
 Daal ik gebogen,
 En hemel en aarde verzinken ineën
 In den spiegel uwer oogen.

Gelijk voor de' aanblik van den dood
Het leven werend zich verdicht
In felste wake die bewustheids koorde spant
Tot peilsnel lood
Dat al verzonken droomen oogopslags doorlicht
Met bliksemend verband -
O verder dan de lichtste droom bestrijkt,
Dieper dan ooit in rust het denken reikt,
Dwars door de dichte schans
Van al der werelden aaneengesloten dans
Voelt ons verzaligd bloed
In zijn vereendverklanken gloed
Zijn steun, zijn doel, zijn rust voorgoed,
Der wereld middelpunt en hart dat slaat
Eeuwig deeszelfde volle maat...

Daar blijft geen boven of beneên
In den alommen hooge,
En alle zonnen stralen ineen
In de zonnen uwer oogen...
Al voetspoor en al pad verdween,
Bij den hellen baaierd betogen -
Daar blijft het pad tot God alleen
Door den afgrond uwer oogen.

Een weêrzien

In den avond, als de rozen bloeden,
 Zijt gij tot mij weêrgekeerd,
 Als voor zaalgen spijt of wroeging
 't Licht nog enkele hartekloppen duurt.

In doorguld-albasten beker
 Van de stilte viel de bare groet
 Zonder één weêrklank naar het verleden,
 Van geen enkele belofte groot.

Als twee luisterveege wolkgedaanten
 In den afgrond van zons ondergang
 Naar elkaêr oplaaien en vergaan in
 Eén verheerlijkte vernietiging,

Zoo verzonk verzoening en haar boodschap
 In Gods groote onuitgesprokenheid,
 In den wereldendoortrilden voorhang
 Voor de heimenis van zijn gelaat...

Weg van 't eiland van den schemer,
 Aangeteisterd door den vloed
 Van den nacht die tegelijk uit aarde en hemel
 Ademblind kwam opgezet,

Bleef geen uitweg voor ons twee tezamen
Ter gastvrije donkerheid,
Tot de tent der zielsvereende ekstaze
Op de bleeke brug van lijf en bloed;

Wees geen uitgang naar de lichte dagen
Van het zoet bezonnene bezit
Dat der ziel vergunt haar ballingschap te laven
In zijn eindeloos verstild gebed.

Achterbleven we in ons zelf verlaten
Vóór het afscheid ons liet uitgeschud
Als wien van zijn oogst uit hoop en schade
Geen zaaikorrel overschiet

Voor het hongrig braakveld van den akker
Door verlangen rustloos opgeploegd
Tot de wortelwellen en de sappen
Waaruit dood en leven vrucht...

Machteloos geslagen en gebroken -
Welke kracht was van haar uitgegaan? -
Lag de slapelooze ziel besloten
In der binnenwaatren ban

(Buiten dreven maan en sterren
 Onverschillig raaklings langs,
 En de wijde mond'ngen van den melkweg
 Strakten weg in glinsterijs)

Tot tezamen met den aardschen uchtend
 De vernieuwde daagraad van den droom
 Als een open roos de hemelen verluchtte
 En de oneindigheid innam:

Schijnverloren prijsgegeven posten
 Klaarden uit der jaren mist
 Diepvoortgeschoven in de sonten
 Van de nieuw ontdekte kust;

Der gedachten volgeruste vloten,
 Lang uiteengeslagen en gestrand,
 Reiden zich slagvaardig en ontplooid in
 Eén aaneengesloten machtig front

Naar den eeniglijk onwankelbaren
 Spiegelbouw in 't wankele vershiet,
 Park van borchten en stervaste zaten,
 Dat Gods luister overschaduwde houdt;

De opgezeten legerkaravanen
Hielden elk in hare stelling pal,
Wachtend reisgereed in 't zadel
Op het volgend zegezekere bevel

Van den verre aardediepen hartklop,
Weêr tot gaven aanslag sterk,
Nu de duisterste geringste
Van Gods runen
In haar uitkomst feilloos bleek.

Ruiter in den dom te Bamberg

O Hart dat nog maar hunkert te vergaan
Spoorloos uit dit armzalige vertoon
Onder het hemelsch spel van zon en maan,
Dat onverschillig schijnt al dingen schoon, -

Bedenk u nog... Bleef daar geen tent, geen woon?
Voor glimlachs naaktheid vogelvrij-spontaan
Geen horst, geen nest door vuige hulde en hoon
Zoo onaantastbaar als onaangedaan?

Nergens voor u zulk nameloos ontkomen,
Gedragen op den vloedgang van zijn tijd
In menschlijk-bovenmenschlijke eenzaamheid,
Naar God ontbloeid in wereloos gepeins
Temidden van de eender versteende grijs
Van gelukzalige en verdoemde vromen!

Zelfportret

Het Atelier van Vermeer van Delft in de verzameling Czernin.

Voor altijd blijft geheiligd het gewone
Licht onzer dagen in dit blank bewijs
Hoe goden toch met menschenkindren wonen
Voor een verloren uur der dagereis.

O ziel die in uw middagklaar gepeis
Zoo innige verzekerdheid zaagt tronen,
En dorst en mocht in dees doorzichte wijs
Het masker uwer vleezen trekken toonen!

Hier staat uw ongekend gelaat gebeeld
Uit duizenden millioenen te herkennen,
Naar 't meer is afgewend, te min verheeld
In afglans waar geen oog aan wil gewennen,
Geluk dat elk onnoozel aardeding
Dooft en herschept in zijn bespiegeling.

Doodenmasker voor Hugo von Hofmannsthal

Voor welke ontmoeting staat in 't eind gebouwd
Dit weidsch en wonderbaar beperkt tooneel
Dat onze jeugd al niet bevatten kon,
Den jong-opstandigen verbannen god
Die zong zijn heimwee tot zoo hellen schal
Of ieder oogenblik de starre wand
Moest storten als een vlamverteerd gordijn
Voor zijn verschamelde geheimenis?...
En later toen bestorven onrust zich
In eigen ziel als maatlooser plankier
Vereffende, waar allengs toegang won
Dit ongerijpt geslacht in travestie
Van andere eeuwen wijs en schoon getucht?...
Nog altijd wachten wij. Eén ding staat vast:
Dit wilde spel, dit doellooze vertier,
Deze in zichzelf teruggeslangde jacht
Die niets behaalt dan duizlender versnelling,
Wat mag het anders zijn dan de achtergrond
Van 't wonder dat wij beiden?... Werd onze aandacht
Niet tot beminde grondeloze ontroering,
Het zwijgen dat het onverschillig woord
In zijne naaktheid kleedt tot onzen knecht;
De eerlijke stilte rond ons overleg
Met dit klein leven waar ons hart opspringt
Tot daad of groet waarvan wij zelfs niet weten
Of het een welkom of een afscheid is,

En met den dood die werd ons dus vertrouwd
Dat hij ons als sluipmoorder overvalt?...
En wat blijft mij van u uit deze onze eerste
En laatste ontmoeting als uw zuiverst beeld?...
Ik zag in 't hart van uw verscheurde land
Een zomers bloeiend overschaduwd dal
Met schemerglimpen als verloren oogen
Waar zonlicht danste op weggesloten meer,
En allerwegen praatten stemmen aan
Van blinde waatren tot een wijd gemurmel
Van goddelijke wanhoop, ingehouden
Verdicht tot uit zijn duistere genâ
Wat klare flonkerdruppels parelden.

Overzicht (San Gimignano)

Al de groene dalen waar Uw menschekind
Uwe schoone schepslen naar U heeft bemind,

(Opgang zoo volmaakt en onverbreeklijk schoon
Als de weêrschijn Uwer werelden voorbij Uw troon,)

Schikken overzichtlijk zich in de' open schrijn
Van den diepen eerelijken zonneschijn:

Lustwaranden die alleen de vrije geest
Onbezwaard bestrijkt in 't dagelange feest

Der gedachtezwaalwen en haar scherpe vlucht
Uit de nesten in de torenhooge lucht;

Oogenschiijnlijk na ook voor 't gebonden hart,
De ongevleugelde in haar vreugden en haar smart,

Die nooit meer de bloedvereendheid van
De eerste barensweeën herbeleven kan,

Als de moeder die in den ontgroeiden zoon
Reiken blijven moet naar 't onverhoopte loon,

Of zij éens nog, éens nog schoon en levenwarm
't Hulpaanhankelijk kind mocht voelen in haar arm.

Zeereis

Boven de zoggeploegde zonbestreken
 Onrust der zee
 Drijft, schuim van hemelsch brandingbreken,
 Op waaiereven hartslag in- en uitgeweken,
 Het trouwe spel der meeuwen meê -

Zoo speelt, op levens ademtocht bewogen,
 De Erinnerung
 Aan uwe dage- en nachteglansdoortogen,
 Geluk en smart tot schoonheid spieglende oogen
 In onverkorte zegening

Boven de heimlijke onberekenbare gangen
 Van 't doolziek hart
 Dat, in de zeelen van uw overdaad gevangen,
 Zich 't heimwee van zijn toomeloos verlangen
 En zijn eerste armoê niet onthardt,

En uitgebroken in de lage winden
 Van schaûw en schijn,
 Of 't vóór den donker eenmaal nog mocht vinden
 Een aardsch gelaat dat het naast u beminde
 Om God hier dubbel rijk te zijn,

Aan 't uiteind van zijn roekelooze jachten
Telkens ontblind,
Beschaamd en begenadigd in zijn trachten,
In de oogevenstren die beloften lachten,
Slechts uwer oogen weêrschijn vindt.

Liedje

Van anderen nam ik wat mij lustte.
Daar is ter wereld maar één bezit:
Elk ding valt toe aan den diepst beluste,
En al de dingen belijden dit.

Geen enkel ontging aan mijn verlangen
Zoodra ik het eerlijk had begeerd;
Geen heer of meester hield het gevangen,
En geen verbod heeft het verweerd.

Maar gij gaat mij altijd weêr verloren
Hoe meer ik mij op u bezin;
Gij wilt mij nimmer geheel behooren,
En geen gedenken sluit u in.

Zoo moet ik telkens tot u keeren,
En nimmer kom uit uw dienst ik vrij,
Of ik u ooit zal mogen leeren...
Want gij alleen, gij zijt van mij.

Weêrzien

Al de wereldsche gezichten,
 Door de spiegels mijner oogen
 In verrukking opgetogen
 Stad van tastbare gedichten,
 Vlamverteren in den hemelblinden
 Bliksem van u weêr te vinden.

Uit de noodgevouwen handen
 Glipt teloor bij 't waardelooze
 Wat mijn opzet had gekozen
 Om uw naaktheid aan te randen:
 Niets dat bij uw zuiverheid zou kleuren
 Vindt uw reede deemoed op te beuren.

Godlijker is u schatplichtig
 Heel de wereld met haar cijnzen:
 Eer zij tot u naken, zijn zij
 Verontstoffelijkt doorlichtig,
 Die geen dichter dek kunt dulden
 Dan de schijnen die Gods heemlen gulden.

Hef nog aan uw hart te dragen
 't Van zijn schipbreuk thuisgekeerde
 Hart dat ver van u verweerde
 Glansverduisterd en beslagen:
 Of het in uw smetloosheid geneze
 Tot den adel van zijn eerste wezen!

Ziende trouw

In liefdes avondklaren
Straalt heel de wereld tentoon:
Eén bloei, één openbaren,
Eén tuin van verheerlijkt schoon.

Hoe donker dreigden de wegen
Naar de toevlucht van uw hart!
Nu wenkt hun verluchte zegen
Met oorgebloemen doorsterd.

Naar heilige hartsgenaden,
Maaltijden blankbereid,
Lokken alzijdsche paden
Verteederde ontvankelijkheid.

Uit al verrukter aanschouwen
Keeren van elke reis
In overtuigder trouwe
Mijn oogen bij u thuis:

Wat kan ik buiten u minnen,
Voorgoed in uw hart gestrand,
Dan dit hemelsche bezinnen
Dat is uw achterland?

Perelaar

De bloesemwitte perelaar
 Laait uit de dunne schemering
 In vlamme verheerlijking,
 Geen boom in bloei meer, maar

Een naakte stofontstegen hulk
 Omhuifd en overstraald
 Met vuren sneeuw ontdaald
 Aan blankbestervende avondwolk -

Herkent ge uzelf weerspiegeld, ziel,
 Die staat in aardisch geluk ontdaan,
 Uw bloed in bloesem opgegaan
 Tot dauw die uit den hemel viel?

Nog aardewortlend aardevrij,
 O glimlach lach- en tranenblind,
 Die liefdes wegen open wint
 Aan leven en aan dood voorbij...

Stil, achter dooven spiegelbrand
 Vangt ijmker nacht den dagverloren zwerm
 Der sterrebijen aan den hemelberm
 In de gekorfde schaduw van zijn hand.

Zalige doem

Nu in dees stilte
De luide wereld breekt
Zoo vaak gij 't wilt en
Den korten toover spreekt:

Nu 't eigen hart der
Niet meer te ontworstlen kolk,
Der telkens zwarter
Verderf dreigende wolk

In het omvâmen
Tegelijk opengaat
Als binnenkamer,
Als veilig toeverlaat

Dat sluit zijn wanden
Over en om ons heen:
Gelijk ons handen
Zuiver rusten ineen:

Gelijk onze oogen
In blikken overweêr
De bruggen bogen
Van dit tijloos verkeer:

Gelijk ons lippen
Den gloed in onze borst
Koelen te dippen
In haar vereenden dorst -

Nu staat bewezen,
Volrezen als een bloem,
Onze onvolprezen,
Onze onafwendbre doem,

Nog slechts ontvankelijk
Voor liefdes daaglijksch brood,
Enkel afhankelijk
Van God en aardschen dood:

O vast vertrouwen
In wat nooit duur hier had:
Groeiend ontvouwen
Van blad naar bloem naar blad:

Verlangen - derven;
Bezit - verlies - gemis:
Wat te oversterven,
Maar nooit meer te overleven is.

Liedje van de straat

Niet veel, en toch oneindig veel,
Een aalmoes tot een koninkrijk,
Een gift die laat u even arm of rijk,
En helpt mij tot mijn onbesombaar deel -
Ik vraag niet veel.

O woestenij waardoor ik toog
Van eender vreemden tot 'k u vond -:
Uw ziel lacht aan den dorpel van uw oog;
Onmiddlijk uit uw hartegrond
Bloeit rood uw mond...

Daar bleekt de diepe opalen scheur
In 't hart der omme donkerheid:
Eén oogenblik weêr kiert de deur
Die uit den kerker van den tijd
Ergensheen leidt...

In tijdeloos vertrouwen leen
De gave obool, de penning voor het veer -
De goden roepen voor den laatsten keer! -:
Eén oogopslag leef met mij zielgemeen
En hartgelijk inéén!

Azalea

Onnaspeurlijk trage
Onder de' ooggeloken
Gluur der winterdagen,
Schaûw in licht ontploken,

Vouwt de azalea open
Eén voor één de vlerken
Van haar bloemeknoopen
Uit de blaadren perken,

Zaadverstoven vlam van
Bovenheemsche lenten,
Die zich op den stam van
Dooven winter entte,

Als in de ijle dorte
Van mijn late jaren
En hun schemerkorten
Uw jonge oogen klaren,

Morgentrouw mij brengen
Spiegelteêr voldragen
Boodschap van het lengen
Van Gods zonnedagen,

En wij saam vervluchten
(Sterf ik in uw luister?)
In weêrzijdsch bevruchten
(Dooft gij in mijn duister?)

Naar der harten onderling
geheimst verweven,
't Bloesemstille wonder
Van dit simple leven.

Gestoorde eenzaamheid

Wij bleven onveranderd trouw aan 't heden;
 Zij zijn het, die nu bij ons willen zijn,
 Zich redden uit hun donker en 't verleden
 In onzen zaalgen avondschijn.

Weer niet hun dorre handen van de zoomen;
 Hun ijdel lijf heeft geen gewicht of vat;
 Alleen in de' onlust der slaapwandeldroomen
 Benaadren ze onzen tastbren schat

Met halfbewust en machteloos begeeren;
 Hun oog ziet maar hun eigen blinden waan;
 Zij kunnen ons niet schaden en niet deren;
 Zij doen zichzelf hun moedwil aan.

En onze deernis en ons medelijden
 Strekt tevergeefs de zegenmilde hand
 Naar dit hun onbegeerd geduld geleide
 En keert in den oprechten stand

Van trouwbevochten nimmermeer te deelen
 Geluk tot deelen altijd weêr gereed,
 Dat hier voorbijgaat langs de duistre velen
 Als onuitspreeklijk godlijk leed.

Uitblijvende lente

Wanneer komt de Westenregen?
En de zoele zonneschijn daarop?
Honderd wondren winterlijk verzwegen
Wachten hartediep in knop.

Zooveel jaren die almeer ontvankelijk
Uwen bodem murwden voor Gods zaad,
Stelden u te hulploozers afhankelijk
Van dit aardsch getij en zijn verraad.

Wat in liefdes hartdoorzonden morgen
Tierde tegen weêr en wind,
Moet gij moeizaam nu verspenen en verzorgen,
Oud, toekomstverloren kind,

Dat voor goed noch gunst u liet bewegen
Tot den wereldwijzen doodendans,
Altijd klaar om op te wegen
Heel uw nooddruft voor de schaamle kans

Om nog eenmaal in alzijdsch doordringen,
Binnenbloei in buitenbloei verbeeld,
Met den nachtegaal verdwaasd te zingen,
Door den god in u bespeeld,

Tot hij breekt door de verbroosde wanden
Op zijn nieuw gevleugeld pad,
En gij zelf vergaat in schoonste schande,
Uitgewoond verworpen vat.

Verre dageraad

Als in zijn bolster de rijpe tarwe,
 Als vlinder binnen zijn poppevlos
 Kan ik niet leven, mag ik niet sterven -
 Ik houd geen wortel, ik kom niet los.

Afdorren voel ik de levensstrengen,
 De krachtverlaten uit moeders hart,
 Tot flauwste zwijmel zich uit gaat lengen
 In droom die de enge windselen flardt:

Het schemerdagen van andre zonnen
 Doorglinsterdauwt het verijld membraan;
 Voorschijn van schoonheid nog nooit bezonnen
 Slaat in mijn weifelende onmacht aan

Den blinden drang met zijn bitterzoete
 Door wanhoop nog verzaligde spijt,
 Het alle banden verwrichtend moeten
 Van prilste kiemende manbaarheid...

O telkens weêr overnieuw verscheuren
 In levens eeuwigen moederschoot
 Van deze liefde die staâg herboren
 Moet worden buiten en vóór haar dood...

Uiteengereten waar elke deeling
Doorleden wordt als gewild verraad,
Geschonden zonder één kans op heeling
Door Die al zaliger wonden slaat...

Hetzelfde licht dat in morgenwegen
Ontbloeit naar nimmer berekend goed,
Verteedert schoonst als in avondzegen
Het liefste dat ik begeven moet.

Liedje van de straat

Hoe kom ik weg van leed en lust?
Hoe vind ik één uur aan uw kust,
Vergetelheid, slaapdiepe rust?

Ik weet, mijn bed blijft daar bereid...
O om 't vertrouwde pad dat leidt
Weg uit den ban van ruimte en tijd

En wake zonder doel of baat,
Poolzon die nimmer ondergaat,
Lichtwijn die in zichzelf verslaat, -

Terwijl de onafgeloste geest
In 't eindloos boek der sterren leest
Om heul die buiten slaap geneest,

En in zijn diepen nood gepeeld,
In aandacht goddelijk verveeld
Om steeds gewaagder inzet speelt...

Dan hoor ik wel, gebarsten gong,
Slaaps wijsje zooals moeder 't zong
Vlak vóór den diepen blinden sprong:

Nog gaat het valsch met leemte aan leemt;
Maar 't klinkt niet langer schrill en vreemd,
Als straks de dood het overneemt.

Verantwoord

Wie van ons zou uit dit heden,
Dit gevleugeld evenwicht
Van gelijken lust en plicht,
Met de wereld kunnen treden
In haar overleefd gericht?

Zijn wij niet voorgoed gesloten
Buiten het beperkt bereik
Van haar dwingend vergelijk,
Wij onterfd en uitgestooten,
En verbannen uit haar rijk?

Zonder teerkost, zonder dekking,
Uit de volle voorraadschuur
Togen we op den blinden duur
En de stralende verschrikking
Van dit hemelsch avontuur...

Hoe krijgt van tekort en bate
Rekening en eindbedrag
Zijn vereffenend beslag,
Waar het hart niet eens kan haten
Wat het niet beminnen mag?...

Die bedoelden ons te schaden,
Hebben met hun dwang en spijt
Enkel onze vlucht geleid
Naar dit brandpunt van genade,
Waar beklag is noch verwijt.

Alle aanspraken, alle schulden,
Elke onafgedane post,
Zijn voor altijd ingelost
In onze éene, nooit vervulde
Taak die 't leven won en kost:

Uit de diepte omhooggestegen
Tot waar liefdes helder licht
Nimmermeer voor nachten zwicht,
Is ons slechts de dood gebleven
Of vereender wake plicht

Die de baken uwer oogen
Met mijn donker hartebloed
Tot den stillen lampschijn voedt,
Die de wereld houdt getogen,
Dat zij noodschiks volgen moet

In slaapwandelen verrukken
Dit erbarmen dat van ver,
Hooger steeds en zuiverder,
Door haar schemering komt bukken,
Avondster en morgenster...

En geen ademtucht houdt zonder
U mijn vogelvrij gebed
Zijn nahankelijken tred
Met den voorsprong dien Gods wonder
Boven ons heeft ingezet.

Zwaluwen

De zomer kan niet scheiden:
 Met elken nieuwen dag die licht,
 Klaart in vertrouwd verblijden
 Zijn zongebronsd gezicht.
 En rond hem heen verdringt zich uit
 Nachthuivering het bont geloof van bloem en kruid.

Hoe bleef ons hart bedreven
 Met al wat in zijn bloei vergaat
 Voor 't oogenblik te leven
 In roeklooze overdaad,
 In drift die niet naar morgen vraagt,
 Maar voor gereeden lust al verre zorg verdaagt.

Binnen den kom der duinen
 Begrepen in den zonneworp
 Der heg-ommaasde tuinen
 Van 't morgenwakkre dorp,
 Danst het met zon en schaduw meê,
 En mist geen maat in 't samenspel van wind en zee.

In luchtigste oogezwieren
 Bestrijkt de ziel de ruime meent
 Die wereldsche revieren
 En hemelsch erf vereent,
 En nergens waar de blijde geest
 Niet, schoonvervuld in schoonheid, zalig is geweest.

Maar goddelijker speelman
 Dan zon en zee en zomer is,
 Zet in zijn evenveel van
 Vervuldheid en gemis,
 En dieper krachten winnen vaart
 En als gespeend verstoot ons de eigen borst der aard.

En alle heemlen breken
 In ademtrillend wachten op
 Gods onverbeeldbaar teeken
 Als rijpgezwollen knop,
 Terwijl de morgenwind verruischt,
 En peilloos boven 't dal de blauwe vree besuist...

Rond den verstilden molen
 Oefnen in speelsch volmaakte tucht
 De zwarte zwaluwscholen
 Haar uitgestelde vlucht,
 En ziend geduld en blinde drift
 Vervloeien tot één zaligzeekren droom verzift.

De schaduwwieken malen
 De ruwe winst van elken dag
 In hartgeruste halen
 Van rappen vleugelslag:
 Geen achterling die overblijft,
 Als straks de volle zwerm naar 't verre doel verdrijft...

Niets zal, o ziel, behindren
Weg uit den ban van deze zon
Uw vlucht, maar o de kindren
Die gij bij 't hart gewon:
Zij zijn bevederd naar uw aard
Met trek die zelfs in schoonste rust geen rust aanvaardt.

Is uit uw lang beminnen
En al zijn zaligwreed geweld
Eén eenig ding te winnen
Dat u nooit meer ontvalt,
Eén wezen dat voor de eeuwigheid
Zich als uw schepsel en uw kind tot u belijdt,

Zoo valt er geen vertragen,
Bij deze zuivre zonnenrei
Van aldoor korter dagen
Naar de' omslag van 't getij,
In 't oefenspel van elken dag,
Wat gij moet laten hier en wat u volgen mag.

Ten bloede toe verteederd
In onuitputtelijk geduld,
Telkens opnieuw bevederd
Uit nederlaag en schuld,
Met elken nieuwen zonnegang
Voer op der kleinen heimwee in al hooger drang.

Dat als ter late wende
Van hart en aarde opeens verweesd,
Uw vleugellichte bende
Niets dan den dood bevreest,
Gij buiten elk onklaar respijt
En zonder omzien hier voor 't laatst uw pennen spreidt!

Domburgsch uitzicht

Opeens, met één blik te overbruggen, valt verslonken
De straklazuuren Roompot tot een kronkelkreek
Voor 't land van Schouwen als verheerlijkt opgeblonken
En stralend aangedreven uit zijn nevelstreek:

De witte stranden en de breede berg der duinen
Met in zijn laatste plooi het kleine dorp beknelde,
De hoeven loofgepluimd binnen haar akkertuinen,
En verre bezigheid van volk en vee in 't veld.

De vuren bal der zon, al losser en al bleeker,
Zinkt naar den zuivren zeeplas zonder avondrood;
En op uw komst gerust en van onze afspraak zeker,
Beheerscht de heldre geest zijn leven en zijn dood.

Gastvaardig open staan de stille wereldwijken
Voor dit verlangen dat nog nergens woning zoekt.
Uw stem en glimlach mag mij overal bereiken
Als zonneschijn en wind op de' ongemoeiden tocht.

O korte kussen met voor gisteren en morgen
En voor- en achterland Gods grondloze eenzaamheid,
Zoetste verlorenheid waarin wij zijn geborgen,
Steeds uit onszelf gered en tot elkaër bereid.

Sint Maarten

In 't herfstig ijl geblaêrte
Verdiept Uw ver vermoed beleid
Met de zon van Sint Maarten
Tot zomermilde klaarte
Van dadelijke aanwezigheid.

De neveldompe doeken
Die dekken hart en oogen blind
Bij ons verloren zoeken
In werelds diepste hoeken,
Vergaan zoodra Uw lust ons vindt.

Wat komt Uw aandacht plukken
Ter leëggerooide tuinderij?
Naakt beeft ons rijp verrukken
Onder Uw keurend bukken -
Toch gaat Gij nog aan ons voorbij.

Wij zien Uw oogen streelen
Tot in de teêrste vouw en kreuk,
Eer straks Uw stormen spelen
Met zijn verstrooide deelen,
Den gaven rosgebronsden beuk.

Ontstoffelijkt, onwichtig,
In blad en tak, in stam en bast
Van binnenvuur doorlichtig,
Van buitengloed doorzichtig,
Staat hij in heerlijkheid verascht.

Als cijns uit Uw warande
Aanvaarden voor het hoogste goed
Uw schaduwlooze handen
De vlamgave offerande
Van lijf en ziel en hart en bloed.

O levens tuin, o oven
Waardoor Uw ademen vergaan,
Die allen schijnbrand dooven,
En elken oergloed stoven
Tot onberekenbaar bestaan!

Laat teren ons en duren
Totdat de laatste zon verblinkt,
Door al ons wereldsche uren
Als Uwe vreugdevuren,
En oogst ons warm en onverminkt!

Volle zee

Hier zijn wij waar 'k u had beloofd
 Te voeren onder liefdes vlag -:
 Niets dan zees glansgebroken lach:
 En tot de laagste ster straalt onverdoofd
 Boven ons hoofd.

Waar straks de dreiging van den tijd
 Ons in zijn steilen draaikolk sloot,
 Ligt 't heden uitgevloerd naar de eeuwigheid -:
 Ons naakt alleen door 't eerlijk morgenrood
 Leven of dood...

Welkom bij god en mensch, op 't hachlijkst pas
 Zeewaardige éénbond, ziel en zielebruid!...
 Al kant waar 't zuivere kompas
 Van uwer oogen straal de richting duidt,
 Breng ik u uit

Naar heilgen lust, naar duizendvouden plicht,
 Die wachtten ons door de eeuwen heen
 Nog nooit gesmaakt en nimmermeer verricht -:
 Al godelach, al menscheijk gewezen
 Wordt ons gemeen!

En steeds de toevlucht dezer veilge wijk,
De doop der dubbele eenzaamheid,
Die tot al taak in liefdes rijk,
Eeuwigheidbloesemende tijdelijkheid,
Ons sterkt en wijdt...

En eens, vóordat voorgoed mijn oog zich sluit -
O lang nadat het roer mijn hand ontglee! -,
Stuur, als der meeuwen avondroep verluidt,
Hierheen, bereid mijn lijf zijn laatste steê
In volle zee,

Waar zij als eenge konde van
Haar dooden 't ruischend grafschrift geeft:
Wel hem die als een god hier heeft geleefd,
Dat als de dood hem roept, hij sterven kan
Gelijk een man!

**Avondlijk bezinnen
(Oosterbeek)**

De avondlaaie zon
Glijdt langs het gazon
Weg van voor den mateloos verdiepten horizon

Die aan de' overkant
Over 't Betuwsch land
Onvervuld en waasgewasschen zijn bezinning spant.

't SchaduwlOOze licht
Langzaam opgericht
Doet zijn koele diepten open als een bloemgezicht:

Of een cactusstam
Uit zijn slangekam
Voor een avonduur ontplooit zijn dunne glazen vlam:

Of een oog ontstraalt,
Nu zijn luister faalt,
In onaardsch bezinnen dat het niet den morgen haalt:

Of een mond besterft,
En al bloedontverfd
Zelf nog vóór den dood in witsten glimlach zich verderft:

Of voor dag en ziel,
Beiden even iel,
Al verlies en winst en doel en einde samenviel:

Tot zich ziel ontgeeft
Al wat in haar streeft,
En nog maar den storm van sterven in zijn stilte voorbeleeft.

Beginregels

Al de groene dalen waar Uw menschekind	pg. 60
Al de wereldsche gezichten,	64
Als in zijn bolster de rijpe tarwe,	75
Avondgedachten uit haar ingekeerde rust	41
Boven de zoggeploegde zonbestreken	61
Daar bleef een iets zonder gelaat,	13
De avondlaaie zon	90
De bloesemwitte perelaar	66
De schemer die gestadig	37
De zomer kan niet scheiden:	81
Die als een moeder geboren wordt,	11
Dom van melken licht,	28
Door wat dalen van den slaap getogen,	34
Elk jaar, tot nu toe, bij 't ontwaken vond	39
Hier zijn wij waar 'k u had beloofd	88
Hoe hebt Ge Uw uur vooruitgeweten,	36
Hoe kom ik weg uit leed en lust?	77
Hoe zult gij gaan, mijn ziel, gekleed	20
Ik haatte u, als opgedrongen	8
Ik was een stil en eenzaam kind,	32
In den avond, als de rozen bloeden,	52
In liefdes avondklaren	65
In ondiep water, in het grauwe dagen,	27
In 't herfstig ijl geblaârte	86
Leed is het kleed	17
Met wien gij als gelijke,	30
Mijn hart wou nergens tieren	16

Niet veel, en toch oneindig veel,	pg. 69
Nu in dees stilte	67
O dieper, 'k weet het wel, en schooner staan de nachten	21
O hart dat nog maar hunkert te vergaan	56
Onnaspeurlijk trage	70
Opeens, met één blik te overbruggen, valt verslonken	85
Toef niet te lang van komen:	24
Uit een benauwd hart harteblij te zingen,	40
Uit het koperloom gezag	5
Van anderen nam ik wat mij lustte.	63
Verraadt mij niet: helpt mij den schijn	46
Voor altijd blijft geheiligd het gewone	57
Voor welke ontmoeting staat in 't eind gebouwd	58
Wanneer komt de Westenregen?	73
't Was nog terwijl de schemer viel...	18
Wie van ons zou uit dit heden,	78
Wij bleven onveranderd trouw aan 't heden;	72
Zooals geluk alleen vermag te ontstralen	48
Zoolang het gaat, zoolang het gaat -	23
Zoolang van hart en hart de maat	49